ISSN 1681-6277 (print)
ISSN 2523-4838 (online)
economiclaw.kiev.ua
doi.org/10.15407/econlaw.2022.04

ЕКОНОМІКА ТА ПРАВО

ECONOMICS AND LAW

4
(67)
2022

СТАТТІ

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ПОДАТКОВОЇ НАКЛАДНОЇ ДЛЯ ПІДТВЕРДЖЕННЯ ФАКТУ ПОСТАЧАННЯ ТОВАРУ

O.R. Zeldina, V.V. Gryshko
3 - 9
Переглядів анотації: 201 | Завантажень PDF: 118
DOI: https://doi.org/10.15407/econlaw.2022.04.003

PDF

ОСОБЛИВОСТІ ВИРІШЕННЯ ПИТАНЬ АДМІНІСТРАТИВНО- ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ ВІЙСЬКОВО-ЦИВІЛЬНИМИ ТА ВІЙСЬКОВИМИ АДМІНІСТРАЦІЯМИ

S.A. Potapenko
10 - 19
Переглядів анотації: 133 | Завантажень PDF: 101
DOI: https://doi.org/10.15407/econlaw.2022.04.010

PDF

КРИТЕРІЙ СПРАВЕДЛИВОСТІ У ПРАКТИЦІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ЩОДО ВІДШКОДУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ

L.A. Oliinyk
20 - 30
Переглядів анотації: 271 | Завантажень PDF: 374
DOI: https://doi.org/10.15407/econlaw.2022.04.020

PDF

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ ШЛЯХОМ УПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ БЛОКЧЕЙН (ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ)

V.I. Kamyshanskyi
31 - 42
Переглядів анотації: 431 | Завантажень PDF: 337
DOI: https://doi.org/10.15407/econlaw.2022.04.031

PDF

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ РОЗВИТКУ ГРОМАД І РЕГІОНІВ: ПОБУДОВА СИСТЕМИ ПОКАЗНИКІВ В УМОВАХ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

S.I. Ilrechana
43 - 56
Переглядів анотації: 220 | Завантажень PDF: 195
DOI: https://doi.org/10.15407/econlaw.2022.04.043

PDF

КОМПЛЕКС ПОКАЗНИКІВ ОЦІНЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ І ЕФЕКТИВНОСТІ ВІДНОВЛЕННЯ ТЕРИТОРІЙ, ЗРУЙНОВАНИХ ЧЕРЕЗ ВІЙНУ

N.O. Martynovych
57 - 71
Переглядів анотації: 270 | Завантажень PDF: 147
DOI: https://doi.org/10.15407/econlaw.2022.04.057

PDF

ЕКОНОМІКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДКРИТОСТІ МІСТА З УРАХУВАННЯМ ЧИННИКІВ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

O.V. Tarasevych, Ye.S. Hradoboyeva, A.O. Volkova
72 - 81
Переглядів анотації: 145 | Завантажень PDF: 124
DOI: https://doi.org/10.15407/econlaw.2022.04.072

PDF

УДОСКОНАЛЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО МАШИНОБУДУВАННЯ

L.Y. Sozanskyy
82 - 91
Переглядів анотації: 119 | Завантажень PDF: 97
DOI: https://doi.org/10.15407/econlaw.2022.04.082

PDF

ІНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ СТРАТЕГІЧНИХ АЛЬЯНСІВ В ІТ-СФЕРІ

O.S. Diakovskyi, K.A. Nizheiko
92 - 101
Переглядів анотації: 152 | Завантажень PDF: 179
DOI: https://doi.org/10.15407/econlaw.2022.04.092

PDF

https://doi.org/10.15407/econlaw.2022.04.057
УДК 339.923 (477.99)

Н.О. МАРТИНОВИЧ, канд. екон. наук, доц.,
старший науковий співробітник відділу проблем міжрегіонального співробітництва
Державна установа «Інститут економіко-правових досліджень
імені В. К. Мамутова Національної академії наук України», м. Київ, Україна
orcid.org/0000-0001-9884-6052

КОМПЛЕКС ПОКАЗНИКІВ ОЦІНЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ І ЕФЕКТИВНОСТІ ВІДНОВЛЕННЯ ТЕРИТОРІЙ, ЗРУЙНОВАНИХ ЧЕРЕЗ ВІЙНУ

Ключові слова: комплекс, система, показники оцінювання результату, показники оцінювання ефективності, повоєнна відбудова територій.

Представлено авторське бачення розвитку категорії комплексу показників оцінювання соціально-економічних результатів і ефективності відновлення територій, зруйнованих через війну. Дослідження ґрунтується на застосуванні принципів комплексного територіально орієнтованого на безпеку підходу. Доведено доцільність використання описаного методу. Розроблено комплекс оцінювання показників. Окреслено конверсію територій різних функціональних типів. Аргументовано практичну цінність матричного методу.

Вступ. Війна внесла свої корективи у соціальний, економічний, екологічний розвиток регіонів України. Починаючи з 2014 р. у публічному просторі постійно на порядок денний виносяться питання повоєнної розбудови, зокрема проблеми оцінювання збитків і ефективності заходів з відновлення зруйнованих через війну територій. Останнім часом дедалі більше озвучуються різні експертні думки щодо обсягів інфраструктурних пошкоджень та оцінної вартості їх відновлення, водночас ніхто з експертів, на жаль, не окреслив хоча б орієнтовних напрямів і механізмів реалізації такого масштабного завдання.

Про актуальність формування комплексу показників оцінювання ефективності відновлення зруйнованих через війну територій свідчить ухвалений 09.07.2022 Закон України № 2389-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій», відповідно до положень якого серед пріоритетних питань сьогоден-

Цитування: Мартинович Н.О. Комплекс показників оцінювання соціально-економічних результатів і ефективності відновлення територій, зруйнованих через війну. *Економіка та право*. 2022. № 4. С. 57—71. https://doi.org/10.15407/econlaw.2022.04.057

ня й майбутнього періоду повоєнної відбудови визначено оцінювання реалізації державної регіональної політики.

Повоєнною розбудовою України опікуються науковці НАН України, які покладають на цей процес великі сподівання з огляду на можливість розбудови нової країни, що відкриватиме широкі можливості для соціально-економічного зростання. До того ж у проєкті Стратегії «Україна — територія можливостей», над яким працює Відділення економіки НАН України, вже окреслені напрями та строки його виконання, серед яких відновлення довоєнного рівня якості життя населення (до 2027 р.), досягнення основних параметрів східноєвропейських країн (до 2032 р.) тощо.

У проєкті Плану відновлення України Національної ради з відновлення України від наслідків війни зосереджено увагу на повоєнному реформуванні системи державного управління, зокрема реформа системи центральних органів виконавчої влади (далі ЦОВВ) та наближення урядування до стандартів ЄС, реформа Парламенту, реформа органів місцевого самоврядування, реформа обласних та районних державних адміністрацій тощо. Отже, вищезазначене свідчить про доцільність, своєчасність та актуальність обраного напряму дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Варто зазначити, що пошук шляхів повоєнної розбудови в цілому та оцінювання її ефективності має комплексний характер, і являє собою складний процес, оскільки необхідно створити таку оцінну систему, яка б давала змогу врахувати в повному обсязі регіональні аспекти, а також містила б оптимально достатню кількість показників, оцінка яких сприяла б формулюванню об'єктивних висновків, установленню причини (не)ефективної діяльності й визначенню векторів майбутнього розвитку. Зважаючи на сказане вище, формулювання представлених у статті результатів здійснено на засадах узагальнення теоретико-методичного та прикладного базису з регіональної економіки та економіки підприємства, демографії, екології, сталого розвитку, інвестиційної та інноваційної діяльності.

Зокрема, основні судження та висновки статті щодо перспектив регіонального розвитку в Україні ґрунтувалися на засадах узагальнення зарубіжного досвіду, який висвітлено в роботах Т. Веблена [1], Дж. Ходжсона [2], Дж. О'Доннелла і П. Шміттера [3], Р. Кеохейна і Дж. Найа [4], А. Стейнома [5], О. Янга [6]. Установленню ключових проблем і прорахунків імплементації спеціальних режимів господарювання сприяли роботи В. Устименка, О. Зельдіної, О. Гостєвої, В. Гришка [7], В. Ляшенка та А. Толмачової [8], які досліджували території пріоритетного розвитку як інструмент вирішення соціально-економічних проблем Донецької та Луганської областей. Ключові положення показників результату / ефективності розбудови територій пріоритетного розвитку базуються на роботах В. Кузьменко та Л. Кузнецової [9], О. Єгорової [10], О. Чмир, В. Пили та В. Хілько [11].

Мета статті полягає у розробці комплексу оцінних показників економічних і соціальних результатів / ефективності відновлення зруйнованих територій через війну. З огляду на мету обраного напряму дослідження поставлено та виконано такі **завдання**: 1) зображено теоретичне осмислення комплексу оцінних показників; 2) сформовано комплекс показників оцінювання соціально-економічних результатів й ефективності відновлення зруйнованих через війну територій.

Методи дослідження. У процесі дослідження використано такі наукові методи: історикологічний (для розмежування понять «комплекс» і «система»), загальнонаукового пізнання (для встановлення сутності категорії «комплекс показників оцінювання соціально-економічних результатів та ефективності відновлення зруйнованих через війну територій»), системний підхід (для виділення принципів комплексного територіально-орієнтованого на безпеку підходу до групування оціночних показників), логічного аналізу, індукції, дедукції (для концептуалізації конверсії територій з різним функціональним призначенням), систематизації (для безпосереднього формування комплексу показників оцінювання соціально-економічних результатів та ефективності відновлення зруйнованих територій через війну).

Інформаційною базою дослідження стали нормативно-правові акти України та країн Європейського Союзу, офіційні звіти органів державної і регіональної влади, дослідження вітчизняних і зарубіжних науковців (в частині унормування повоєнної розбудови територій).

Зокрема, ключові науково-методичні та практичні висновки сформульовано на основі Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій», Постанови Верховної Ради України від 08.07.2022 № № 2360-IX «Про затвердження завдань Національної програми інформатизації на 2022-2024 роки», Нарису Центру досліджень економічної політики «Про відбудову України», проєкту Відділення економіки НАН України повоєнної розбудови України, проєкту Плану відновлення Національної ради з відновлення України від наслідків війни, Звіту «Про ситуацію в Україні» офісу ООН з координації гуманітарних питань та ін.

Результати дослідження. *Теоретичне осмислення комплексу показників*. Аналіз проведених раніше досліджень, присвячених виокремленню (систематизації) показників регіонального розвитку загалом (Б. Данилишин, С. Дорогунцов, О. Ольшанська, З. Герасимчук, М. Долішній, О. Тищенко, М. Кизим, Я. Догадайло, Б. Буркинський, Т. Галушкіна та ін.) та оцінки результату й ефективності функціонування територій пріоритетного розвитку (далі ТПР) (М. Крупа, Т. Клебанова, Л. Гурьянова, Т. Трунова, А. Смирнова, В. Шевцова, О. Єгорова, А. Крушинська, К. Алексич, О. Чмир, В. Пила, В. Хілько, С. Ткач), дав підстави встановити, що одні дослідники використовують назву «система показників», інші застосовують термін «комплекс показників». У зв'язку з цим виникає необхідність зупинитися на теоретичному осмисленні названих категорій і визначенні їхніх відмінностей.

За тлумачним словником Д. Ушакова «комплекс» (від лат. *complexus*, сплетіння) — це сукупність, поєднання явищ чи властивостей [12]. Дослівне тлумачення системи, що подається у словнику В. Даля, таке: «це план, порядок розташування частин цілого, хід чогось, у послідовному, зв'язному порядку». Наприклад, сонячна система, сонячний всесвіт [13]. У філософському словнику комплексом названа багатоскладова сукупність елементів, що ускладнює цілісне сприйняття предмета. Система ж (від грец. *systema* — ціле), на відміну від комплексу, передбачає об'єднання деякого розмаїття в єдине і чітко розчленоване ціле, елементи якого щодо цілого та інших частин займають належні їм місця [14, с. 84].

За визначенням економічного словника система — це 1) сукупність, поєднання об'єктів, предметів, дій, тісно пов'язаних і взаємодіючих між собою, що утворюють єдину цілісність; 2) група взаємозалежних галузей, підгалузей, підприємств, що виробляють продукцію єдиної природи (багатогалузевий комплекс, міжгалузевий комплекс, виробничий комплекс тощо) [15, с. 311].

Зважаючи на ці визначення, обидва поняття позначають щось ціле, об'єднане за якимись параметрами, критеріями, функціями, принципами, метою тощо. Водночас їхня форма, розташування, щільність і відстань не мають принципового значення, лише одночасність їхнього існування в конкретній системі. Проте вони різні за способом внутрішньої будови та взаємодії. Наприклад, добувний, збагачувальний, транспортувальний, складський комплекси є складовими вугільнодобувної промисловості (системи), яка може бути складовою частиною господарського комплексу України. Зазначені комплекси мають ряд незалежних показників, на засадах яких можна сформулювати висновки щодо стану тільки добувної чи тільки складської частини, але, не зважаючи на відсутність чіткої взаємодії, усі вони підпорядковані одній меті.

На відміну від комплексу, система «вимагає від своїх складових жорсткого взаємозв'язку». Це ланцюг, в якому флуктуація в одній ланці викликає реакцію за всіма комунікаційними синапсами, спричиняючи зміни в структурі, функціях, принципах тощо залежної ланки. Наприклад, система права не буде ефективно діяти, якщо після дізнання та засудження не настане покарання; система водопостачання не працюватиме, якщо між станцією водопідготовки і внутрішнім розведенням будинку не прокладено водопровід. Отже,частину комплексу можна змінювати без втрат для інших його складових. Водночас деградація однієї ланки системи (без існування паралельних структур) призводить до її знищення. Проаналізувавши зазначене вище, можна стверджувати, що комплекс є незалежною складовою системи.

Необхідність формування комплексу показників обумовлена фактом виникнення протиріч унаслідок різноманіття, про що, зокрема, йдеться у визначенні комплексу, яке подано у філософському словнику (див. вище). Чим більше використовується показників, тим

більше виникає протиріч [16, с. 176]. За протиріччями між показниками стоять реальні протиріччя органів місцевої та державної влади, підприємців, населення, інвесторів, проєктних груп тощо. Наприклад, незадоволення та обурення серед військових викликав Закон України від 01.07.2022 № 2352-IX «Про внесення змін до деяких законів України щодо оптимізації трудових відносин», відповідно до положень якого передбачається звільнення роботодавця від обов'язку збереження середнього заробітку працівникам, призваним на військову службу, зі збереженням за цими працівниками лише місця роботи (посади). У результаті поряд із зовнішньою загрозою виникає вірогідність внутрішньої соціальної і, як наслідок, економічної напруги. Щоб уникнути подібних ситуацій необхідно використовувати комплекс показників, які даватимуть можливість орієнтувати військове, соціальне, економічне, екологічне, управління на кінцеві результати державної системи з одного боку, і пересічних громадян — з іншого, у певних умовах.

Отже, для створення ефективної системи оцінних показників відновлення зруйнованих через війну територій необхідно спочатку розробити певні комплекси (соціального, економічного, екологічного, військового тощо), які згодом стануть складовими оцінної системи відбудови.

З огляду на викладене, під *комплексом показників оцінювання соціально-економічних результатів та ефективності відновлення зруйнованих через війну територій, у роботі розуміємо побудовану за певними принципами сукупність показників, що відображають соціальний і економічний результат, а також сприяють установленню численних причин і наслідків (не)ефективного відновлення територій, зруйнованих унаслідок воєнних дій.*

Узагальнені результати раніше проведених досліджень дали змогу встановити, що в практичній діяльності побудова чіткої ієрархії оцінних показників, соціально-економічних результатів та ефективності відновлення зруйнованих через війну територій, практично неможлива. По-перше, комплекс формується під постійним впливом необмеженої кількості зовнішніх факторів, сила яких то збільшується, то зменшується, а іноді — взагалі зникає чи з'являється нова. По-друге, існує певна внутрішня взаємодія між показниками, яка породжує різні зв'язки, що перетинаються і постійно змінюються. Тому в цьому випадку окреслення комплексу показників повинно відбуватися в рамках комплексного територіально орієнтованого на безпеку підході, який грунтується на ряді принципів (табл. 1).

Формування викладених у табл. 1 принципів, відбувалося на засадах узагальнення наукового доробку українських і зарубіжних науковців в сфері теорії ефективності, фахівців в області економіки, демографії, екології, безпеки, експертів з питань повоєнної розбудови територій з урахуванням чинної нормативно-правової бази щодо територіального розвитку.

У наукових дослідженнях багатох авторів зазначено, що регіональний розвиток повинен бути побудований на принципі системності, оскільки «системне узгоджене стратегування розвитку територій дає суттєвий позитивний ефект в оптимізації використання як ресурсів місцевих бюджетів, так і коштів державного бюджету, що спрямовуються на цілі регіонального розвитку» [20]. Якщо йдеться про комплекс оцінних показників, на засадах яких можна буде зробити висновок про (не)ефективне відновлення зруйнованих через війну територій, вважаємо доречним говорити про релевантність щодо цілей, зокрема, цілі мають бути визначені у конкретних цифрах та показниках. Наприклад, для територій відновлення — ціль, а саме: відновити зруйновані внаслідок ведення бойових дій об'єкти критичної інфраструктури — 76 об'єктів, соціальної інфраструктури — 117 об'єктів, об'єктів житлового фонду — 134 багатоповерхівки, 178 приватного сектору, а також повернути переміщене населення, що виїхало в інші регіони та/або інші держави, на рівень лютого 2022 р. — 97 тис. осіб. Іншими словами, принцип відповідності цілям виявляється у досягненні конкретних результатів певної території за конкретний період.

Також разом із кількісною конкретикою необхідно чітко визначити відповідальних за результат. Тобто закріпити за конкретними департаментами на всіх рівнях відповідальних осіб із зазначенням обов'язків і міри покарання в разі невиконання або суттєвого відхилення від запланованих обсягів, термінів тощо. Доцільність таких заходів відмічено і у проєкті Плану відновлення України від липня 2022 р.,

де у Цілі 1 зазначається, що «Нова Модель державного управління має сприяти управлінню, орієнтованому на результати, поєднуючи оперативну автономію з сильною відповідальністю за результати...» [21].

Широко розповсюдженим в науці та практиці є принцип компліментарності, який передбачає використання найкращої практики в різних сферах. Так, доцільність компліментарності у міжнародному кримінальному праві зазначає В. Папко [22, с. 164—174]. Важливість супроводу політики регіонального розвитку комплементарними (супутніми) реформами в інших сферах, окреслюється у дослідженнях Я. Жаліло, О. Чукурна, Л. Сиволап, Т. Несторенко та ін. Незважаючи на відмінність рівнів управління, автори (Я. Жаліло — регіональний рівень [20], (О. Чукурна, Л. Сиволап, Т. Несторенко — рівень підприємства [23, с. 105]) стверджують, що європейський досвід і його використання в українських реаліях сприяє розкриттю й оптимізації регіонального потенціалу та позитивно позначається на кінцевих результатах управління.

У Законі України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій» у ст. 2 «Мета державної регіональної політики» наряду із

Таблиця 1. **Принципи комплексного територіально-орієнтованого на безпеку підходу**

Принцип	Характеристика принципів
Релевантність щодо цілей	Цей принцип передбачає наявність конкретних, чітких вимірювачів та критеріїв оцінки досягнення цілей. Тобто яку б мету ми не ставили (до якого б функціонального типу не належала територія), перший крок оцінювання соціально-економічних результатів та ефективності відновлення зруйнованих через війну територій повинен передбачати відбір показників їх досягнення, причому показники мають бути взаємопов'язані з цілями, задачами, ключовими факторами успіху
Принцип використання найкращої практики	Дотримання цього принципу забезпечує переключення уваги від власних очікувань і суб'єктивних оцінок у порівнянні із зовнішнім середовищем. Порівняння може проводитися з країнами, які мають позитивний досвід відновлення території після збройних конфліктів, наприклад Ізраїль, Грузія, Хорватія [17]
Принцип інклюзивності	Система (відповідно і комплекс) показників будуть дієвими лише в тому випадку, якщо в її розробці тією чи іншою мірою беруть участь всі зацікавлені сторони. У цьому випадку – органи державної та місцевої влади, бізнес, наука
Принцип своєчасності	Передбачає оперативний збір, передання та регулярне оновлення показників
Принцип необхідного обсягу	Принцип необхідного обсягу пов'язаний, з одного боку, із забезпеченням достатньої повноти інформації, а з іншого – із відсутністю її надмірності. Згідно з теорією статистики, оптимальна кількість показників, на засадах яких можна зробити ґрунтовні висновки, не повинна перебільшувати 15 показників. Це розумна кількість змінних, якими можна ефективно керувати [18, с. 32]
Принцип доступності та наочності	Принцип доступності та наочності передбачає наявність вихідних даних для розрахунку, зручність отримання та користування, ясність. Для зручності користування та розуміння показники необхідно візуалізувати (графіки, діаграми, рисунки)
Принцип збереження комерційної таємниці	Деякі показники підприємці намагаються не розкривати (клієнтська база, окремі фінансові результати, методики роботи з клієнтами, персоналом, технології виробництва тощо), вважаючи, що вони містять комерційну таємницю. Тому під час формування комплексу оцінних показників варто враховувати цей факт та мати за основу цей принцип
Принцип когерентності	Його сутність проявляється в узгодженості, скорегованості в просторі та часі різних процесів [19, с. 77]. У цьому випадку йдеться про когерентність показників соціально-економічного результату та ефективності відновлення зруйнованих через війну територій та людського розвитку. Принцип когерентності грунтується на порівнянні рівня життя населення різних регіонів в середині країни та у міжстановому розрізі

Джерело: складено автором за результатами узагальнення проведених раніше досліджень.

іншими пунктами виокремлено інклюзивність, що сприяло виділенню принципу інклюзивності (п. 3 табл. 1). До речі, принцип «інклюзії» (включення) покладено в основу концепції сталого розвитку, який становить базис життя майбутніх поколінь: «...необхідно задовольнити елементарні потреби всіх людей і всім надати можливість реалізувати свої надії на благополучне життя» [24].

Враховуючи той факт, що дослідження присвячено формуванню комплексу оціннних показників соціально-економічних результатів та ефективності, які є однією з основних категорій статистики, не можна ігнорувати статистичні закономірності. З огляду на це, виокремлено принципи своєчасності, необхідного обсягу доступності та наочності. Зазначені принципи покладено в основу системи статистичного обліку природного руху населення, системи інтегрованих екологічних й економічних національних рахунків, що запропоновані статистичним відділом ООН [25].

Практичній реалізації зазначених принципів сприяє цифровізація. У національній програмі з цифровізації вже закладено такі напрями, як 100 % цифровізація публічних сервісів в Україні, створення «захищеної держави», створення запасної інфраструктури для всіх 25 базових державних реєстрів, надійного сховища даних резервного копіювання, хмарних технологій та безпечного центру обробки даних, цифровізація у судовій системі, цифровізація старшого покоління, «е-освіта», «е-митниця» (електронні КПП — сканер, електронна черга, автоматичне митне оформлення товарів народного споживання, цифрова система управління ризиками та обслуговування клієнтів) тощо [26, 27].

Останні два принципи «збереження комерційної таємниці» та «когерентності» запозичені з теорії управління. Їх необхідність обумовлена, по-перше, тим, що регіональна статистика формується на засадах отриманої інформації про підприємства, яка не завжди доступна через її віднесення до комерційної таємниці. По-друге, для формування ґрунтовних об'єктивних висновків відносно ефективності відновлення зруйнованих територій через війну необхідна узгодженість як показників, так і процесів (ресурсів) у часі, просторі і сфері діяльності, що доводить доцільність принципу когерентності (з англійської мови (*coherence, coherency*) означає зв'язність, зв'язок, узгодженість).

Зазначимо, що в сучасній науці не існує обмежень щодо кількості та змісту принципів. У цьому випадку вважаємо запропонований набір принципів достатнім та обґрунтованим з огляду на мету дослідження.

Концептуалізація комплексу показників. За результатами раніше проведених досліджень [28, с. 105; 17] установлено, що в Україні вже є певний доробок для оцінки втрат і збитків, завданих війною, однак до теперішнього часу відсутній дієвий механізм оцінки ефективності відновлення. На цій проблемі так само акцентували увагу науковці, що брали участь у травневій експертній дискусії «Стратегія повоєнного відновлення України». Зокрема, у своїй промові академік НАН України В. Геєць наголосив на слабкостях системи ухвалення управлінських рішень, які ускладнюють перехід до мирної економіки: «...суспільство не має чіткої відповіді на питання, як досягти ефективності майбутніх рішень». І. Бураковський, говорячи про пріоритети повоєнної розбудови, зазначив, що «набір інструментів підтримки — відомий, але потрібно враховувати, що адміністративне регулювання зазвичай ефективно не працює» [29].

Важливо зазначити, що складність процесу формування комплексу оцінних показників соціально-економічних результатів та ефективності відновлення зруйнованих територій обумовлена розбіжностями експертів щодо початку (старту) відновлення. Справа в тому, що деякі експерти вважають доцільним розпочинати розбудову України після завершення війни, аргументуючи свою позицію високим ступенем ризику повторних руйнувань навіть на визволених територіях. Така позиція є зрозумілою та виправданою. Однак, з огляду на попередній досвід, а саме відбудову Європи після Другої Світової війни, яку почали через три роки після її завершення, що стало однією з основних причин уповільнення темпів відродження не тільки економіки; вважаємо, що зараз найдоречніший час для розроблення науково-методичних положень, які до початку розбудови повинні пройти практичну апробацію, вдосконалення та отримати завершений якісний вигляд.

Ураховуючи сказане, пропонуємо для формування комплексу оцінних показників ре-

зультатів і ефективності відновлення зруйнованих через війну територій скористатися пропозиціями Центру досліджень економічної політики (*Centre for Economic Policy Research — CEPR*), яким у рамках плану відновлення України запропоновано чотири етапи, один з яких під час бойових дій — задля мінімізації збитків, і три — після завершення війни задля поступового відновлення [30], покладаючись на диференціацію територій (функціональні типи), закріплену в Законі України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій», а також відображено в оновленій державній регіональній політиці. Це допоможе предметно підійти до визначення пріоритетів розбудови, оскільки регіони різняться між собою як за базовими умовами й можливостями, так і за ступенем руйнування внаслідок бойових дій. З огляду на це та залежно від типу території набір показників буде різним.

Також необхідно зазначити, що залежно від часу та зусиль інвесторів, держави, бізнесу, пересічних громадян, значення соціальних, економічних, екологічних показників будуть змінюватися, спричиняючи тим самим конверсію (від лат. *conversio* — перетворення) територій (рис. 1).

Наприклад, завдяки комплексним діям зазначених суб'єктів, території відновлення можуть перейти в категорію регіональних полюсів зростання, які через деякий час здатні трансформуватись у території сталого розвитку чи території з особливими умовами для розвитку. Основу концепції конверсії територій, представленої на (рис. 1), становить запропонована 1968 р. засновником Бостонської консалтингової групи (БКГ) Брюсом Д. Хендерсеном Матриця БКГ, яка представляє собою інструмент стратегічного аналізу і планування [32, с. 233].

У класичному варіанті матрицю використовували як метод класифікації напрямків діяльності компанії за критерієм потенційної прибутковості. Як показав аналіз теоретичного базису [17], дуже багато авторів ототожнюють поняття ефективності з прибутковістю, продуктивністю, результативністю, рентабельністю, однак, насправді, вони є проявами ефективності. Остання теза наштовхнула дослідників на думку використання саме цього

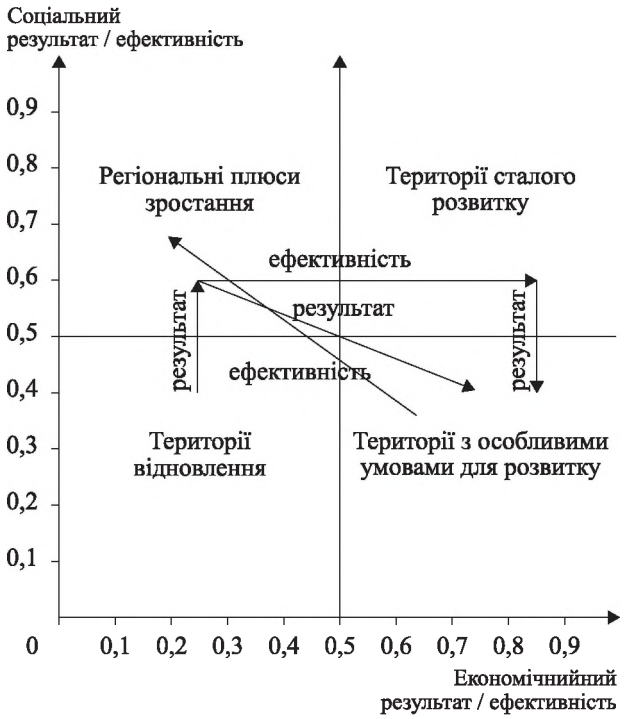

Рис. 1. Концепція конверсії територій з різним функціональним призначенням
Джерело: складено автором (у складі колективу авторів) на основі [31, с. 233].

інструменту, який, до речі, раніше було апробовано під час визначення соціально-демографічного портрета сегментів регіонального ринку праці [33, с. 51—55].

Згідно з теорією маркетингу в основу побудови матриці БКГ закладено дві концепції [32, с. 234]: 1) життєвого циклу; 2) ефекту масштабу виробництва, які насправді є імперативом типологізації територій. Такий підхід дає змогу якісні показники відобразити кількісно, створюючи обґрунтований базис диференціації територій залежно від пріоритетів, що забезпечує предметне вирішення нагальних регіональних проблем.

З урахуванням того, що регіональна система функціонує в умовах постійного впливу різних факторів, які спричиняють позитивні і негативні наслідки (одним із таких є війна), матричний метод допомагає оцінювати велику кількість параметрів (які є змінними). Актуальність використання матричного підходу також обумовлена можливістю створення баз даних, адже вся інформація обробляється і зберігається в матричній формі.

Варто зазначити, що матричний метод є універсальним. Це пояснює його популярність

у країнах Європейського Союзу. Нині, зокрема в рамках регіональної політики країн ЄС [33], на засадах матричного методу відбувається типологізація територій та їх розподіл за періодами розвитку шляхом виділення стадій життєвого циклу територій у першому наближенні. В основу цієї типологізації покладено два показники: випуск продукції на душу населення та щільність населення території [33].

З практичного погляду, на засадах матричного методу можна визначити рейтинг регіонів як за окремими показниками, так і за сукупністю індикаторів; виконати діагностику соціально-економічного розвитку, оцінити ступінь соціально-економічної ефективності відновлення зруйнованих через війну територій, побудувати комплекс стратегічних карт управління соціально-економічною ефективністю відновлення зруйнованих територій, які будуть підставою створення моделі (кореляційно-регресійна модель) стану територій за кожним комплексом показників.

Територіями відновлення (далі ТВ), відповідно до Закону України від 01.07.2022 № 2352-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій», є мікрорегіони, територіальні громади, на території яких відбувалися бойові дії та/або які були тимчасово окуповані, та/або території, які зазнали руйнувань об'єктів критичної інфраструктури, соціальної інфраструктури, об'єктів житлового фонду внаслідок ведення бойових дій, а також ті, які характеризуються різким погіршенням рівня соціально-економічного розвитку та значним переміщенням населення до інших регіонів або інших держав. Як бачимо, у цьому визначенні наголос зміщено в бік різкого погіршення соціально-економічного стану через руйнування інфраструктурних об'єктів і відтік населення через бойові дії. У зв'язку з цим ключовими індикаторами будуть темпи відновлення інфраструктурних об'єктів і темпи міграції (повернення) населення.

Для порівняння спочатку будемо оцінювати економічні та соціальні результати відновлення шляхом їхнього зіставлення (абсолютне та відносне відхилення) доти, поки не отримаємо вихідну точку відліку для оцінки ефективності (див. рис. 1). Вихідною точкою відліку в цьому випадку є результат, зафіксований органами статистики та іншими установами (профільними міністерствами) станом на початок війни (січень-лютий 2022 р.). Зокрема, для індикатора «Міграція (повернення) населення» — «Чисельність населення у регіонах (за оцінкою) на 01.02.2022 та середня чисельність у січні 2022 р., без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя, а також тимчасово окупованих територій Луганської та Донецької областей». Наприклад, точка відліку для м. Бучі — 37 321 тис. осіб [34], для Бучанської територіальної громади — 375 536 тис. осіб [35]. Для індикатора «Відновлення інфраструктурних об'єктів», аналогічно, точкою відліку, будемо вважати кількість інфраструктурних об'єктів на початок війни за видами: транспортна, енергетична, комунальна, виробнича, соціальна інфраструктура. Після того, як буде досягнуто вихідного (на початок війни) результату, можна говорити про оцінку соціально-економічної ефективності та відновлення зруйнованих через війну територій.

Черговий функціональний тип — «*регіональні полюси зростання*» (далі РПЗ), до яких, відповідно до Закону України від 01.07.2022 № 2352-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій», віднесено мікрорегіони, територіальні громади, що характеризуються значно кращими географічними, демографічними, соціально-економічними показниками розвитку порівняно з іншими подібними територіями регіону, зростання яких позитивно впливає на суміжні території, регіон або державу загалом. Тобто, це ті території, завдяки яким, насамперед, буде наповнюватися бюджет та ті території, які повинні дати імпульс повоєнній розбудові України вже сьогодні. Нині у західній частині України відбувається активізація малого та середнього бізнесу, що перемістився або постраждав від бойових дій та буде переміщуватися у безпечніші регіони. Зокрема, у рамках форуму для підприємців *Go-Adapt Business Forum*, під егідою Центру підтримки підприємців «Дія. Бізнес в Ужгороді» спільно з Міжнародною організацією з міграції (МОМ), який відбувся 16.07.2022 на Закарпатті, з-поміж шістдесяти підприємців переважно східних регіонів (Луганської, Донецької та Харківської областей) було відібрано переможців, яким

виділено грантову допомогу загальною сумою до 7 тис. євро. Обов'язковою умовою для отримання грошової допомоги було переміщення бізнесу до Закарпатської, Ужгородської та Львівської областей [36]. Отже, на засадах створення регіональних полюсів держава намагається в умовах бойових дій забезпечити надійний тил економіці. Для такої категорії територій знадобиться окремий комплекс показників та індикаторів оцінювання соціально-економічних результатів й ефективності відновлення зруйнованих через війну територій, а саме:

1) генеральна стійкість економічного зростання (3 показники, 3 індикатори);

2) виробнича стійкість економічного зростання (4 показники, 4 індикатори);

3) фінансова стійкість економічного зростання (1 показник, 1 індикатор);

4) демографічна стійкість (4 показники, 3 індикатори);

5) стійкість охорони та зміцнення здоров'я людини (4 показники, 3 індикатори);

6) фінансова стійкість соціального розвитку (1 показник, 1 індикатор);

7) земельні ресурси і повітряний басейн (4 показники, 3 індикатори);

8) водні ресурси (1 показник, 1 індикатор);

9) фінансова стійкість екологічної складової (2 показники, 2 індикатори).

Ураховуючи, що РПЗ від початку характеризуються досить високим потенціалом розвитку, вважаємо доцільним комплекс показників оцінки соціально-економічної ефективності та відновлення зруйнованих через війну територій зорієнтувати на сталий розвиток. РПЗ є своєрідним проміжним станом між «погано — не ефективно» та «добре — ефективно» (рис. 1). Його застосування дасть змогу інтегруватися до системи показників СР не лише України, але й Європейського простору, а також проявити когерентність із показниками якості життя та людського розвитку.

Території сталого розвитку (далі ТСР), на підставі згаданого Закону України від 01.07.2022 № 2352-IX — це самодостатні мікрорегіони, територіальні громади з наявним соціально-економічним потенціалом територій, спроможні до збалансованого розвитку в економічній, соціальній та екологічній сферах. Цей тип територій вважається найбільш «ідеальним», «еталонним», «найвищим» тому, що ТСР, на відміну від інших типів, має необхідні умови та можливості для ефективного функціонування. Відповідно, кінцева мета інших функціональних типів полягає у прагненні досягнення типу ТСР шляхом конверсії. Аналіз методичних аспектів оцінки стійкого розвитку територій допоміг зробити висновок, що сьогодні науковці різних країн намагаються сформувати обґрунтовану систему показників, яка б дала змогу вимірювати ступінь стійкості розвитку держав, регіонів і територій. Таку необхідність зазначено ще 1992 р. у «Порядку денному на XXI століття», ухваленому в Ріо-де-Жанейро: «З метою створення надійної основи для процесу прийняття рішень на всіх рівнях та сприяння полегшенню саморегулівної стійкості комплексних екологічних систем та систем розвитку необхідно розробити показники оцінки сталого розвитку» [24].

Зараз вже розроблено Систему індикаторів Комісією ООН зі сталого розвитку (далі КСР ООН), Систему індикаторів — Організацією економічного співробітництва та розвитку (далі ОЕСР), а також Перелік національних індикаторів цілей сталого розвитку, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 686-р «Питання збору даних для моніторингу реалізації цілей сталого розвитку»; національні індикатори цілей сталого розвитку розраховано за методологією Економічної та соціальної комісії для Азії та Тихого океану (UNESCAP) 2021 р.

Комплекс було сформовано шляхом відбору обмеженої кількості показників (див. «Принцип необхідного обсягу»): п'ять в економіко-інституційній складовій та по шість у соціальній й екологічній, де пропонується від одного до восьми показників та індикаторів.

Економіко-інституційна складова:

1) гідна праця та економічне зростання (8 показників та 8 індикаторів);

2) промисловість, інновації та інфраструктура (7 показників, 7 індикаторів);

3) мир, справедливість та сильні інститути (2 показники, 2 індикатори);

4) партнерство заради сталого розвитку (3 показники, 2 індикатори);

5) розвиток сільського господарства (2 показники, 3 індикатори).

Соціальна складова:

1) подолання бідності (3 показники, 3 індикатори);

2) подолання голоду (3 показники, 1 індикатор);

3) міцне здоров'я і благополуччя (7 показників, 8 індикаторів);

4) якісна освіта (5 показників, 6 індикаторів);

5) гендерна рівність (7 показників, 6 індикаторів);

6) скорочення нерівності (3 показники, 5 індикаторів).

Екологічна складова:

1) чиста вода та належні санітарні умови (4 показники, 5 індикаторів);

2) доступна та чиста енергія (3 показники, 2 індикатори);

3) сталий розвиток міст і громад (3 показники, 2 індикатори);

4) відповідальне споживання та виробництво (4 показники, 3 індикатори);

5) морські ресурси (4 показники, 3 індикатори);

6) захист та відновлення екосистем суші (6 показників, 5 індикаторів).

Території з особливими умовами для розвитку (далі ТОУР), до яких, згідно з новою редакцією Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій», належать макро- і мікрорегіони, територіальні громади, рівень соціально-економічного розвитку яких є низьким або де існують природні, демографічні, міжнародні, безпекові чи інші об'єктивні обмеження щодо використання потенціалу території для розвитку. Тобто, це території, які потребують підвищеної уваги з боку держави чи інвесторів — території пріоритетного розвитку. На відміну від ТВ, ТОУР одразу матимуть ширший спектр показників, на засадах яких можна буде робити висновки щодо ефективності їх відновлення.

Варто акцентувати увагу на тому, що ТОУР в певному сенсі частково відображає сутність територій пріоритетного розвитку (далі ТПР), оскільки характеризуються низьким соціально-економічним розвитком за деякими показниками. Активізація їх можлива шляхом упровадження спеціальних правових та економічних режимів. Однак, враховуючи той факт, що окреслені ТПР було створено ще на початку 2000-х років, термін дії яких спливає 2024 р., а також спираючись на сумнівний успіх цього процесу [28, с. 111, 37], вважаємо недоцільним порівнювати попередні результати розбудови ТПР із нинішніми ТОУР, до того ж війна внесла певні корективи. Відтепер оцінка ефективності ТОУР повинна відбуватися «з нуля», поступово, в рамках нових реалій.

Комплекс показників оцінювання ефективності / результату розбудови ТОУР передбачає групування за 38 економічними та 44 соціальними показниками, що найбільше впливають на соціально-економічний результат; за вісьмома критеріями, а критеріїв — за двома ознаками. Ознака допомагає сформувати загальну групу критеріїв, які забезпечують деталізацію показників. В основу групування показників за економічною ознакою покладено в адаптованому вигляді запропоновану О. Чмир структуру [11, с. 177—179], що складається з таких критеріїв:

1) економічна діяльність території (6 показників, 5 індикаторів)

2) інвестиційна діяльність території (3 показники, 3 індикатори);

3) інноваційна діяльність території (6 показників, 5 індикаторів);

4) діяльність підприємств території (5 показників, 6 індикаторів);

5) зовнішньоекономічна діяльність території (5 показників, 5 індикаторів);

6) інфраструктура території (7 показників, 5 індикаторів);

7) розрахунки з бюджетами та державними цільовими фондами території (6 показників, 5 індикаторів);

8) ризики території в умовах збройного конфлікту (6 показників, 8 індикаторів).

До базової структури О. Чмир іншими авторами було додано інфраструктурний критерій, оскільки це важливо для інвесторів та дає змогу уникнути допущених у попередній реформі 1998—2015 рр. прорахунків [8]. Окрім цього, критерій «загальні відомості» замінили на «економічну діяльність» з огляду на те, що для формування ґрунтовних висновків щодо ефективності розбудови ТПР украй важливим є відображення економічних результатів, а не загальних відомостей. Підбір показників здійснювали саме так, щоб охопити основні сфери економічного розвитку. Розрахунок індикаторів спирається на загальноприйняті показники Державної служби статистики України, що характеризують розвиток ТОУР та допомагають

виявити диспропорційність на різних рівнях її прояву.

В основу оцінки соціальної ефективності розбудови ТОУР покладено напрацювання Інституту демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи НАН України, зокрема систему показників та індикаторів якості життя [38] й регіонального людського розвитку в адаптованому вигляді з огляду на мету дослідження.

За критерії оцінки взято:

1) трудову діяльність населення території (5 показників, 7 індикаторів);

2) умови життя населення території (9 показників, 5 індикаторів);

3) здоров'я населення та систему охорони здоров'я території (6 показників, 6 індикаторів);

4) освіту населення та систему освіти території (3 показники, 4 індикатори);

5) відтворення населення території (4 показники, 3 індикатори);

6) доходи населення території (7 показників, 7 індикаторів);

7) витрати та заощадження населення території (7 показників, 7 індикаторів);

8) соціальні ризики території в умовах збройного конфлікту (3 показники, 3 індикатори).

Попри відмінності у функціональному призначенні територій, кожен із запропонованих автором комплексів показників об'єднаний генеральною метою, сутність якої полягає у підвищенні якості життя населення. Комплекс показників побудований на когерентності з показниками стратегії людського розвитку та якості життя. Про це свідчить наявність у кожному з представлених комплексів (крім територій відновлення) таких показників, як: очікувана тривалість життя, середня та очікувана тривалість навчання, на засадах яких розраховується індекс людського розвитку, що є стандартним інструментом для загального порівняння рівня життя різних країн і регіонів.

Цінність авторської пропозиції полягає в тому, що з'являється можливість корегування даних у разі конверсії території з однієї категорії в іншу, шляхом відстеження значень показників, що дає змогу варіювати різні рішення в процесі формування стратегії повернення регіону, наприклад до територій регіональних імпульсів зростання або територій зі сталим розвитком. Усе це допомагає здійснювати моніторинг ефективності сталого розвитку регіону, на засадах чого повинно відбуватися планування заходів державного регулювання, спрямованих на підвищення ступеня сталого регіонального розвитку; прогнозування потенційного ефекту від реалізації запланованих заходів.

Висновки. Отже, на основі узагальнення теоретико-методичного базису визначено комплекс показників оцінювання соціально-економічних результатів та ефективності відновлення зруйнованих через війну територій. На засадах цього дослідження сформульовано такі пропозиції:

1. Теоретичне осмислення комплексу показників оцінювання соціально-економічних результатів і ефективності відновлення зруйнованих через війну територій відбувалась на основі систематизації понятійних аспектів, зокрема категорій «комплекс» і «система», в результаті чого встановлено, що частину комплексу можна змінювати без втрат інших його складових, у той час як у системі деградація однієї ланки (без існування паралельних структур) призводить до її знищення. Доведено, що комплекс є незалежною складовою системи, а також те, що велике різноманіття несистематизованих показників спричиняє реальні протиріччя між елементами регіональної системи, зокрема органами місцевої, державної влади, підприємцями, населенням, інвесторами тощо. Все це обумовило необхідність, як в уточненні поняття «комплекс показників оцінювання соціально-економічних результатів та ефективності відновлення зруйнованих через війну територій, під яким розуміємо побудовану за певними принципами сукупність показників, що відображають соціальний і економічний результат і сприяють установленню багатьох причин і наслідків (не)ефективного відновлення зруйнованих через війну територій, так і в групуванні цих показників.

Доведено, що систематизація показників повинна базуватись на комплексному територіально орієнтованому на безпеку підході, ґрунтованому на таких принципах: 1) релевантність цілей, 2) використання найкращої практики, 3) інклюзивності, 4) своєчасності, 5) необхідного обсягу, 6) доступності та наочності, 7) збереження комерційної таємниці, 8) когерентності.

Авторські пропозиції сприяють розширенню теоретико-методичного базису.

2. На засадах методичної ретроспективи оцінювання соціально-економічних результатів і ефективності відновлення зруйнованих через війну територій встановлена відсутність дієвого механізму оцінки ефективності відновлення. Тому в статті сформовано комплекс оцінних показників соціально-економічних результатів та ефективності відновлення зруйнованих через війну територій, основу якого склали пропозиції Центру досліджень економічної політики (*Centre for Economic Policy Research – CEPR*) (поетапність відновлення), Перелік національних індикаторів цілей сталого розвитку, Методичні рекомендації щодо розрахунку показників ресурсоємності валового внутрішнього продукту на рівні національної економіки за основними групами ресурсів, продуктивності праці, а також закріплена в оновленій державній регіональній політиці диференціація територій (функціональні типи). Концептуалізовано конверсію територій, що виникає завдяки комплексним діям суб'єктів, регіональної системи, забезпечуючи перехід від одного стану до іншого (від території відновлення до категорії регіональних полюсів зростання; останні через деякий час здатні трансформуватися у території сталого розвитку тощо). Доведено практичну цінність матричного методу, суть якого полягає у можливості визначення рейтингу регіонів, як за окремими показниками, так і за сукупністю індикаторів, проведенні діагностики соціально-економічного розвитку, визначені ступені соціально-економічної ефективності та відновлення зруйнованих територій через війну, побудові комплексу стратегічних карт управління соціально-економічною ефективністю відновлення зруйнованих територій через війну, які, насамперед, дають підстави змоделювати (кореляційно-регресійна модель) стан території за кожним комплексом показників.

Авторські пропозиції покладено в основу методики оцінювання соціально-економічних результатів і ефективності відновлення територій, зруйнованих через війну.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Veblen T. The Theory of the Leisure Class. South Carolina: CreateSpace Independent Publishing Platform, 2016. 194 p.
2. Hodgson M. Economics and Institutions: A Manifesto for a Modem Institutional Economics by Geoffrey. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1988, 365 p.
3. O'Donnell G., Schmitter P. Transitions from Authorian Rule. Tentative Conclusions about Uncertain Democracies. Baltimore and London: Johns Hopkins Unversity Press, 1986. 320 p.
4. Keohane Robert O., Nye Joseph S. Power and Interdependence: World Politics in Transition. Boston, 1977. 312 p.
5. Stein A. Why Nations Cooperate. Circumstance and Choice in International Relations. Cornell University Press. Ithaca and London, 1990. 412 p.
6. Young Oran. International Regimes: Problem of Concept Formation. World Politics 32, 1980. P. 331—356.
7. Устименко В.А., Зельдіна О.Р., Гостєва О.Ю., Гришко В.В. Території пріоритетного розвитку як інструмент вирішення соціально-економічних проблем Донецької та Луганської областей. За заг. ред. О.Р. Зельдіної. НАН України, ДУ «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Мамутова НАН України». Київ, 2021. 104 с.
8. Ляшенко В.И., Толмачева А.Ф. Специальные режимы хозяйствования на территориях приоритетного развития Донбасса: вопросы теории и практики: монография. Донецк: Юго-Восток, Лтд, 2005. 221 с.
9. Кузьменко В.П., Кузнецова Л.И. Свободные экономические зоны: мифы и реальность. *Экономика предприятия.* 1999. № 2. С. 24—34.
10. Єгорова О.О. Результативність та ефективність територій пріоритетного розвитку України. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки.* 2014. Вип. 6 (1). С. 181—187.
11. Чмир О.С., Пила В.І., Хілько В.М. Аналіз результатів функціонування вітчизняної системи СЕЗ і ТПР та перспективи її подальшого розвитку. *Формування ринкових відносин в Україні.* 2011. № 10. С. 173—185.
12. Толковый словарь русского языка: В 4 т. Под ред. Д.Н. Ушакова. Репринтное издание: Москва, 2000. URL: http://ushdict.narod.ru/ (дата звернення: 11.06.2022).
13. Толковый словарь Даля онлайн. URL: https://slovardalja.net/ (дата звернення: 04.06.2022).
14. Конт-Спонвиль Андре. Философский словарь. Москва: Палимпсест, 2012. 108 с.
15. Райзберг Б.А., Лозовский Л.Ш., Стародубцева Е.Б. Современный экономический словарь. 2-е изд., испр. Москва, 1999. 479 с.
16. Алле М. Условия эффективности в экономике. Пер. с франц. Л.Б. Азимова, А.В. Белянина, И.А. Егорова, Н.М. Калмыковой. Москва: Наука для общества, 1998. 304 с.

17. Мартинович Н.О., Ляшенко П.А. Розбудова територій пріоритетного розвитку: методичний концепт. *Економіка та суспільство*. 2022. № 36. https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-36-3613
18. Садовникова Н.А., Дарда Е.С., Клочкова Е.Н., Спирюкова Е.П. Теория статистики: Социально-экономическая статистика: учеб. для вузов. Под ред. М.Г. Назарова. Москва: Финстатинформ, 2012. 311 с.
19. Ойнер О.К. Управление результативностью маркетинга: учеб. для магистров. Москва: Юрайт, 2015. 343 с.
20. Жаліло Я. О принципах современной политики регионального развития. *Дзеркало Тижня*. 22.06.2018. URL: https://zn.ua/macrolevel/o-principah-sovremennoy-politiki-regionalnogo-razvitiya-287415_.html (дата звернення: 11.09.2022).
21. Національна рада з відновлення України від наслідків війни. Проєкт Плану відновлення України. 2022. 190с. URL: https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/nacionalna-rada-z-vidnovlennya-ukrayini-vid-naslidkiv-vijni (дата звернення: 04.07.2022).
22. Попко В.В. Принцип компліментарності у міжнародному кримінальному праві. *Актуальні проблеми держави і права*. 2019. Вип. 82. С. 164—174.
23. Чукурна О.П., Сиволап Л.А., Несторенко Т.П. Економічний механізм оцінки ризику реалізації маркетингової стратегії. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2021. № 2 (50). С. 102—109. https://doi.org/10.33783/1977-4167-2021-50-2-102-109
24. Повестка дня на XXI век: Документ ООН A/CONF.151/26/Rev.1 (Vol.1). URL: http://www.scwpkaz.kepter.kz/centXXI.html (дата звернення: 04.08.2022).
25. Принципы и рекомендации для системы статистического учета естественного движения населения. Второе пересмотренное издание. Организация Объединенных Наций. Нью-Йорк, 2003. 221 с.
26. Про затвердження завдань Національної програми інформатизації на 2022—2024 роки: Постанова Верховної Ради України від 08.07.2022 № 2360-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2360-20#Text (дата звернення: 26.08.2022).
27. Гавриленко Н., Грищенко О., Козіцька Н. Вплив цифрових трансформацій на зміст фіскального адміністрування. *Економіка та суспільство*. 2022. № 41. https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-38
28. Заблодська І., Ляшенко П., Бурбело С. Оцінювання результатів/ефективності розбудови територій пріоритетного розвитку: методика дослідження. *Збірник наукових праць ЧДТУ. Серія: Економічні науки*. 2022. Вип. 64. С. 105—114. https://doi.org/10.24025/2306-4420.64.2022.255972
29. Експертна дискусія «Стратегія повоєнного відновлення України». *Офіційний веб-сайт Національного інституту стратегічних досліджень*. URL: https://niss.gov.ua/news/novyny-nisd/ekspertna-dyskusiya-stratehiyapovoyennoho-vidnovlennya-ukrayiny (дата звернення: 21.08.2022).
30. Бекер Т., Айхенгрін Б., Городніченко Ю., Гурієв С., Джонсон С., Милованов Т., Рогофф К., Мауро Б. Нариси про відбудову України. Центр досліджень економічної політики. Лондон, 2022. 38 с.
31. Мартинович Н.О., Горник В.Г., Бойченко Е.Б. Маркетингові дослідження: навч. посібник. Київ: Видавництво Людмила, 2021. 323 с.
32. Васильчук Н.О. Сегментація ринку праці. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. 2010. № 1 (143). Ч. 1. С. 51—55.
33. Europa — Overviews — Regional Policy. URL: http://europa.eu/pol/reg (дата звернення: 27.08.2022).
34. Держкомстат банк даних. Розподіл наявного населення за типом місцевості. Буча. URL: http://database.ukrcensus.gov.ua/MULT/Dialog/statfile_c.asp (дата звернення: 21.08.2022).
35. Держкомстат банк даних. Розподіл наявного населення за типом місцевості. Бучанський район. URL: http://database.ukrcensus.gov.ua/MULT/Dialog/statfile_c.asp (дата звернення: 21.08.2022).
36. На Закарпатті провели масштабний форум для підприємців Go-Adapt Business Forum. URL: http://ekonomika.ko.net.ua/?p=26025 (дата звернення: 17.08.2022).
37. Міністерство економіки України. Основні показники по ТПР. URL: https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=9a76e9b9-fd83-44de-af22-274d9bc47c78&title=OsnovniPokaznikiPoTpr (дата звернення: 11.08.2022).
38. Лібанова Е., Осауленко О., Черенько Л. Оцінка якості життя в Україні на основі суб'єктивних показників добробуту. Wars.: RS Global Sp. z O.O., 2020. 361 с.

Надійшла 30.09.2022

REFERENCES

1. Veblen T. The Theory of the Leisure Class. South Carolina: CreateSpace Independent Publishing Platform, 2016. 194 p.
2. Hodgson M. Economics and Institutions: A Manifesto for a Modem Institutional Economics by Geoffrey. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1988, 365 p.
3. O'Donnell G., Schmitter P. Transitions from Authorian Rule. Tentative Conclusions about Uncertain Democracies. Baltimore and London: Johns Hopkins Unversity Press, 1986. 320 p.
4. Keohane Robert O., Nye Joseph S. Power and Interdependence: World Politics in Transition. Boston, 1977. 312 p.
5. Stein A. Why Nations Cooperate. Circumstance and Choice in International Relations. Cornell University Press. Ithaca and London, 1990. 412 p.

6. Young Oran. International Regimes: Problem of Concept Formation. World Politics 32, 1980. P. 331–356.
7. Ustymenko V.A., Zeldina O.R., Hostieva O.Iu., Hryshko V.V. Terytorii priorytetnoho rozvytku yak instrument vyrishennia sotsialno-ekonomichnykh problem Donetskoi ta Luhanskoi oblastei: Za zah. red. O.R. Zeldinoi. NAN Ukrainy, DU "Instytut ekonomiko-pravovykh doslidzhen imeni V.K. Mamutova NAN Ukrainy". Kyiv, 2021. 104 p. [in Ukrainian].
8. Ljashenko V.I., Tolmacheva A.F. Special'nye rezhimy hozjajstvovanija na territorijah prioritetnogo razvitija Donbassa: voprosy teorii i praktiki: monografija. Donetsk: Jugo-Vostok, Ltd, 2005. 221 p. [in Russian].
9. Kuz'menko V.P., Kuznecova L.I. Svobodnye jekonomicheskie zony: mify i real'nost'. *Jekonomika predprijatija*. 1999. No. 2. P. 24-34 [in Russian].
10. Yehorova O.O. Rezultatyvnist ta efektyvnist terytorii priorytetnoho rozvytku Ukrainy. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriia: Ekonomichni nauky*. 2014. Iss. 6 (1). P. 181-187 [in Ukrainian].
11. Chmyr O.S., Pyla V.I., Khilko V.M. Analiz rezultativ funktsionuvannia vitchyznianoi systemy SEZ i TPR ta perspektyvy yii podalshoho rozvytku. *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini*. 2011. No. 10. P. 173-185 [in Ukrainian].
12. Tolkovyj slovar' russkogo jazyka: V 4 t. Pod red. D.N. Ushakova. Reprintnoe izdanie: Moscow, 2000. URL: http://ushdict.narod.ru/ [in Russian].
13. Tolkovyj slovar' Dalja onlajn. URL: https://slovardalja.net/ [in Russian].
14. Andre Kont-Sponvil'. Filosofskij slovar'. Moscow: Palimpsest, 2012. 108 p. [in Russian].
15. Rajzberg B.A., Lozovskij L.Sh., Starodubceva E.B. Sovremennyj jekonomicheskij slovar'. 2-e izd., ispr. Moscow, 1999. 479 p. [in Russian].
16. Alle M. Uslovija jeffektivnosti v jekonomike. Per. s franc. L.B. Azimova, A.V. Beljanina, I.A. Egorova, N.M. Kalmykovoj. Moscow: Nauka dlja obshhestva, 1998. 304 p. [in Russian].
17. Martynovych N.O., Liashenko P.A. Rozbudova terytorii priorytetnoho rozvytku: metodychnyi kontsept. *Ekonomika ta suspilstvo*. 2022. No. 36. https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-36-3613 [in Ukrainian].
18. Sadovnikova N.A., Darda E.S., Klochkova E.N., Spirjukova E.P. Teorija statistiki: Social'no-jekonomicheskaja statistika: ucheb. dlja vuzov. Pod red. M.G. Nazarova. Moscow: Finstatinform, 2012. 311 p. [in Russian].
19. Ojner O.K. Upravlenie rezul'tativnost'ju marketinga: ucheb. dlja magistrov. Moscow: Jurajt, 2015. 343 p. [in Russian].
20. Zhalilo Ja. O principah sovremennoj politiki regional'nogo razvitija. *Dzerkalo Tyzhnia*. 22.06.2018. URL: https://zn.ua/macrolevel/o-principah-sovremennoy-politiki-regionalnogo-razvitiya-287415_.html [in Russian].
21. Natsionalna rada z vidnovlennia Ukrainy vid naslidkiv viiny. Proiekt Planu vidnovlennia Ukrainy. 2022. 190 p. URL: https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/nacionalna-rada-z-vidnovlennya-ukrayini-vid-naslidkiv-vijni [in Ukrainian].
22. Popko V.V. Pryntsyp komplimentarnosti u mizhnarodnomu kryminalnomu pravi. *Aktualni problemy derzhavy i prava*. 2019. Iss. 82. P. 164-174 [in Ukrainian].
23. Chukurna O.P., Syvolap L.A., Nestorenko T.P. Ekonomichnyi mekhanizm otsinky ryzyku realizatsii marketynhovoi stratehii. *Visnyk Berdianskoho universytetu menedzhmentu i biznesu*. 2021. No. 2(50). P. 102–109. https://doi.org/10.33783/1977-4167-2021-50-2-102-109 [in Ukrainian].
24. Povestka dnja na XXI vek: Dokument OON A/CONF.151/26/Rev.1 (Vol.1). URL: http://www.scwpkaz.kepter.kz/centXXI.html [in Russian].
25. Principy i rekomendacii dlja sistemy statisticheskogo ucheta estestvennogo dvizhenija naselenija. Vtoroe peresmotrennoe izdanie. Organizacija Ob#edinennyh Nacij. NY, 2003. 221 p. [in Russian].
26. Pro zatverdzhennia zavdan Natsionalnoi prohramy informatyzatsii na 2022-2024 roky: Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy vid 08.07.2022 No. 2360-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2360-20#Text [in Ukrainian].
27. Havrylenko N., Hryshchenko O., Kozitska N. Vplyv tsyfrovykh transformatsii na zmist fiskalnoho administruvannia. *Ekonomika ta suspilstvo*. 2022. No. 41. https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-38 [in Ukrainian].
28. Zablodska I Liashenko P., Burbelo S. Otsiniuvannia rezultativ/efektyvnosti rozbudovy terytorii priorytetnoho rozvytku: metodyka doslidzhennia. *Zbirnyk naukovykh prats ChDTU. Seriia: Ekonomichni nauky*. 2022. Iss. 64. P. 105-114. https://doi.org/10.24025/2306-4420.64.2022.255972 [in Ukrainian].
29. Ekspertna dyskusiia "Stratehiia povoiennoho vidnovlennia Ukrainy". Ofitsiinyi veb-sait Natsionalnoho instytutu stratehichnykh doslidzhen. URL: https://niss.gov.ua/news/novyny-nisd/ekspertna-dyskusiya-stratehiyapovoyennoho-vidnovlennya-ukrayiny [in Ukrainian].
30. Beker T., Aikhenhrin B., Horodnichenko Yu., Huriiev S., Dzhonson S., Mylovanov T., Rohoff K., Mauro B. Narysy pro vidbudovu Ukrainy. Tsentr doslidzhen ekonomichnoi polityky. London, 2022. 38 p. [in Ukrainian].
31. Martynovych N.O., Hornyk V.H., Boichenko E.B. Marketynhovi doslidzhennia: navch. posibnyk. Kyiv: Vydavnytstvo Liudmyla, 2021. 323 p. [in Ukrainian].
32. Vasylchuk N.O. Sehmentatsiia rynku pratsi. *Visnyk Skhidnoukrainskoho natsionalnoho universytetu imeni Volodymyra Dalia*. 2010. No. 1 (143). Ch. 1. P. 51-55 [in Ukrainian].
33. Europa – Overviews – Regional Policy. URL: http://europa.eu/pol/reg [in Ukrainian].
34. Derzhkomstat bank danykh. Rozpodil naiavnoho naselennia za typom mistsevosti. Bucha. URL: http://database.ukrcensus.gov.ua/MULT/Dialog/statfile_c.asp [in Ukrainian].
35. Derzhkomstat bank danykh. Rozpodil naiavnoho naselennia za typom mistsevosti. Buchanskyi raion. URL: http://database.ukrcensus.gov.ua/MULT/Dialog/statfile_c.asp [in Ukrainian].

36. Na Zakarpatti provely masshtabnyi forum dlia pidpryiemtsiv Go-Adapt Business Forum. URL: http://ekonomika.ko.net.ua/?p=26025 [in Ukrainian].
37. Ministerstvo ekonomiky Ukrainy. Osnovni pokaznyky po TPR. URL: https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=9a76e9b9-fd83-44de-af22-274d9bc47c78&title=OsnovniPokaznikiPoTpr [in Ukrainian].
38. Libanova E., Osaulenko O., Cherenko L. Otsinka yakosti zhyttia v Ukraini na osnovi subiektyvnykh pokaznykiv dobrobutu: monohrafiia. Warszawa. RS Global Sp. z O.O., 2020. 361 p. [in Ukrainian].

Received 30.09.2022

N.O. Martynovych
State Organization "V. Mamutov Institute of Economic and Legal Research of NAS of Ukraine", Kyiv, Ukraine
orcid.org/0000-0001-9884-6052

COMPLEX OF INDICATORS FOR ASSESSMENT OF SOCIO-ECONOMIC RESULTS AND EFFICIENCY OF RESTORATION OF TERRITORIES DESTROYED DUE TO WAR

During the process of reforming the economic system of Ukraine and building an open society with a high level of social orientation, it is necessary to find a solution within in a short period of time, which will allow to fundamentally influence the stabilization of the post-war economy of the regions and, in the future, will stimulate the comprehensive development of the country, improving the socio-economic situation of its population. All these factors lead to the necessity of the development of an effective mechanism for evaluating the effectiveness of territorial development, the basis of which are the indicators. Therefore, the article is aimed at the development of theoretical, methodological and applied provisions regarding the assessment of socio-economic results and the effectiveness of the restoration of war-ravaged territories. The theoretical basis was the scientific works of domestic and foreign authors, some provisions of the Law of Ukraine "On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine Regarding the Basics of State Regional Policy and the Policy of Reconstruction of Regions and Territories", Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine "On Approving the Tasks of the National Informatization Program for 2022-2024", Essay of the Economic Policy Research Center "On the Reconstruction of Ukraine", Project of the Department of Economics of NAS of Ukraine on the post-war reconstruction of Ukraine, the Project of the Recovery Plan of the National Council for the Recovery of Ukraine from the Consequences of the War, Report "On the Situation in Ukraine" of the UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs. The generalization of various scientific points of view regarding the interpretation of the categories "complex" and "system" of indicators made it possible to conclude that these concepts have some differences. It was found that in modern science, the issue of distinguishing the complex and the system of indicators is debatable. In connection with this, the author's definition of a set of indicators for evaluating the economic and social results/efficiency of the restoration of war-ravaged territories has been proposed. It has been proven that the systematization of indicators should take place within the framework of a comprehensive territorial security-oriented approach. Its principles have been proposed. The conversion of territorial development has been conceptualized, the essence of which is to change the qualitative and quantitative socio-economic, ecological state of regions, which depend on the time and efforts of investors, the state, business, and ordinary citizens. It has been proposed to base the conversion of territorial development on the matrix method, in particular to use the BKG (Boston Consulting Group) matrix, which will make it possible to evaluate a large number of parameters (variables), to form an information base, because all information is processed and stored in a matrix form, to typologize territories and rank them in accordance with the Law of Ukraine "On making changes to some legislative acts of Ukraine regarding the principles of the state regional policy and the policy of restoration of regions and territories". The author's approach contributes to the expansion of the theoretical-methodical and applied basis. In the future, the proposed complex will be used in the development of a methodology for assessing socio-economic results and the effectiveness of the restoration of war-ravaged territories.

Keywords: complex, system, performance of evaluation indicators, efficiency evaluation indicators, post-war territorial reconstruction.